

---

Таким чином, на наш погляд, доцільно в систему «вертикальної класифікації» ввести категорією - «сфера життєдіяльності людей», як об'єднуючу всі види об'єктів злочинів та уніфікувати таким чином підходи до визначення суті об'єкта злочину в кримінальному праві України.

### Список використаних джерел:

1. Гавриш С.Б. Теоретические предпосылки исследования объекта преступлений // Право и политика. – 2000. - №11. - с. 4-15
2. Смельянов В.П. Визначення об'єкта злочину у кримінально-правовій науці: дискусійні питання // Вісник Запорізького юридичного інституту.-2009. -№2. - с. 125-133
3. Коржанский Н.И. Объект и предмет уголовно-правовой охраны / М.: Академия МВД СССР, 1980.-248с.
4. Новоселов Г.П. Учение об объекте преступления: методологические аспекты.- М.: НОРМА, 2001.-160с.
5. Уголовное право Украины. Общая и Особенная часть: Учебник / Под ред. Е.П. Стрельцова.- Х: Одиссей, 2002.- 672с.
6. Хашев В.Г. Дослідження родового об'єкта злочинів у сфері службової діяльності.- // Вісник Запорізького юридичного інституту. -2009.- № 2 - с.155-162
7. Шевчук В.В., Охман О.В. Об'єкт злочину за кримінальним правом України //Університетські наукові записки Хмельницького національного університету.- 2006.-№2.-с.234-239

*Науковий керівник - Підгородинський В.М., доцент кафедри кримінального права Одеської національної юридичної академії, кандидат юридичних наук*

## ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ

*Гетманцева Яна Валеріївна,  
студентка 3-го курсу юридичного факультету  
Харківського Національного Університету  
імені В.Н.Каразіна*

Кримінологічне вивчення особи злочинця наразі є **актуальним**, має велике значення для виявлення властивостей, які породжують злочинну поведінку, в цілях її запобігання. Вивчення характерних особливостей особи злочинця має значення для індивідуалізації відповідальності, успішного перевиховання засуджених; воно є основою розробки і проведення заходів державних і суспільних органів по запобіганню злочинам. Необхідно погодитися з А. М. Яковлевим, що «без наукового вивчення особи злочинця буде утруднено успішне рішення проблеми запобігання злочинам» [1, 108 - 113].

**Метою** даної роботи є дослідження особливостей характерних властивостей злочинців. Визначена мета зумовила постановку й розв'язання такого завдання: проаналізувати сучасну доктрину, наукові погляди на проблему вивчення особи злочинця та її структури, що допомагає відмежовувати злочинців від інших осіб, з метою попередження злочинної діяльності.

Проблемами вивчення особи злочинця займалися Е. А. Алуханов, Ю.М. Антонян, М. М. Бабаєв, В. М. Бурлаков, М. І. Ветров, В. В. Голіна, І. М. Даньшин,

---

О.М. Джужа, А. І. Долгова, А. П. Закалюк, І. І. Карпець, Н. Ф. Кузнецова, В. М. Кудрявцев, Н. С. Лейкіна, В. С. Мерлін, О. А. Назаров, О. Б. Сахаров, А. М. Яковлев та ін.

Розгляд даної проблематики доцільно почати з визначення поняття особи. У науці, у тому числі у кримінології, уявлення про особу сформовано на підставі загального поняття про неї, розробленого у філософії, психології, соціології [6,234].

Особу можна визначити як стійкий комплекс якостей, властивостей, що набувають під впливом відповідної культури суспільства і конкретних соціальних груп, до яких вона належить, в життєдіяльність яких включена. За словами доктора філософських наук Е.А Якуба, «формування цих якостей і властивостей багато в чому опосередковане біологічними особливостями індивіда. Проте вирішальна роль у процесі становлення особи належить соціальному впливу» [2, 86-87].

Щодо особи злочинця, то дане питання слід розглядати під кутом зору науки кримінального права і кримінології.

У кримінально-правовій доктрині особу злочинця визначають як фізичну осудну особу, яка вчинила злочин у віці, з якого відповідно до КК може настати кримінальна відповідальність [3,12]. Б. С. Утевський стверджував, що при кримінально – правовій характеристиці особи злочинця (суб'єкта злочину) не можна ігнорувати досягнення психологічної науки, особливу роль мотивів в діяльності людини, психологічну установку особи, темперамент, характер, волю, емоції, і несвідоме в поведінці людини. Разом з суб'єктом злочину повинні характеризуватися його помисли, відчуття, особа підсудного, його минуле, його службу і суспільну діяльність, його заслуги перед державою, його моральне і політичне обличчя.» Дана позиція Б. С. Утевського, представляється нам вірною.

Щодо кримінології, то існує декілька поглядів на визначення дефініції особи злочинця. Зокрема В.Н. Кудрявцев стверджував, що поняття «особа злочинця» може вживатися у двох значеннях: як родове поняття, що характеризують певний тип людей, і як поняття, що містить вказівку на те, що це - особливості даної особи і специфіка її злочинної поведінки [4,39]. Слід підтримати точку зору А.Б. Сахарова, який стверджував, що «особа злочинця – складне поняття. Воно утворене із загальносоціологічного поняття «особа» і соціально-юридичного поняття «злочинець». Особа злочинця – це сукупність соціально-політичних, психологічних і фізичних ознак особи, що скоїла злочин, що мають кримінально-правове значення» [5]. Н.Ф. Кузнецова зазначає, що доцільно розуміти «особу злочинця - як систему соціально значимих властивостей особи, що скоїла злочин, які відображають можливість її виправлення кримінально-правовими засобами»[6]. А. П. Закалюк визначає особу злочинця як «сукупність соціально типових ознак, які сформувалися у процесі неблагополучного соціального розвитку особи, відрізняються крайньою формою суспільної небезпечності, обумовленою криміногенною мотивацією та кримінальною активністю особи, безпосередньо спричиняють вчинення злочину» [7,239]. На нашу думку, найповніше визначення особи злочинця дає І.М. Даньшин, відповідно до якого «особа злочинця – це сукупність істотних і стійких соціальних властивостей і ознак, соціально значущих біопсихологічних особливостей індивіда, які, об'єктивно реалізуючись у конкретному вчиненому злочині, надають вчиненому діянно характер суспільної небезпечності, а винний у ньому особі – властивості суспільної небезпечності, у зв'язку з чим вона і притягається до відповідальності, передбаченої кримінальним законом» [ 8,37].

Для повнішого розуміння поняття особи злочинця необхідно визначити структуру особи злочинця. У філософському значення під структурою прийнято розуміти будову якого – небудь об'єкта або явища, можливість розподілу його на

складові частини (елементи), а також встановлення зв'язків і взаємодії між ними. І. М. Даншин зазначає, що до структури особи злочинця, входять наступні елементи:

1. *Соціально – демографічні ознаки*: стать, вік, рівень освіти, рід занять, стаж роботи, сімейний стан, місце проживання та ін.;
2. *Особистісно – рольові властивості*: соціальні позиції, виконання власних рольових обов'язків і функцій, що впливають з даних соціальних позицій;
3. *Соціально – психологічні якості*: соціальна реакція людини на лад її життя, психічні стани і процеси, потреби, установки, інтереси, система ставлення до дійсності, спрямованість – антисоціальна, мотивації – егоїстичні, цинічні, корисливі;
4. *Риси правової і моральної свідомості*: неповага до закону (прихована, явна), правове свавілля, спотворена моральна свідомість, психічні аномалії – психопатія, психопатичний стан, хронічний алкоголізм, наркоманія;
5. *Кримінально – правові ознаки особи злочинця*: деякі форми до злочинної поведінки, виражаються і вчиненому злочині – спрямованість злочинної поведінки на конкретні суспільні відносини, взяті під охорону закону (безпосередній об'єкт посягання), ступінь і характер суспільної небезпечності вчиненого злочину, способи досягнення злочинної мети, мотив, ставлення винного до вчиненого [8,37 - 40].

А. П. Закалюк розділяє структуру особи злочинця на дві групи: 1) перша група відображає соціальну характеристику особи злочинця (її особистість), до неї входять наступні блоки: ознаки формування, соціалізації особи, ознаки соціального статусу та соціальних ролей; безпосередні ознаки спрямованості особистості; 2)біосоціальні ознаки: демографічні ознаки, які мають соціальне і психологічне значення; психофізіологічні особливості, у тому числі генетичного походження; показники фізичного стану здоров'я; показники психічного стану здоров'я; індивідуальні психологічні риси. Останній блок містить ознаки пов'язані з вчиненням злочину особою [7,257 - 258].

**Висновки.** Немає єдиної властивості особи, яка викликала б злочинну поведінку, і відрізняла б осіб, схильних до такої поведінки від осіб, що дотримують норми. Тому слід вивчати у сукупності всі елементи особи злочинця.

До характеристики особи злочинця необхідно підходити комплексно, потрібно брати до уваги всі кримінально – правові та кримінологічні ознаки, які складають структуру особи злочинця. Не можна не погодитися з точкою зору Б. С. Утевського щодо розширення кола кримінально – правових ознак особи злочинця.

Ми приєднуємося до точки зору А. П. Закалюка, щодо необхідності диференціації структурних елементів особи злочинця на дві групи, які мають у своєму складі ряд конкретизуючих елементів. Адже це дозволяє проаналізувати як соціальні так і біологічні фактори, які впливають на формування особи злочинця.

**Пропонуємо** вдосконалити реалізацію заходів щодо виявлення осіб, які за своєю поведінкою становлять профілактичний інтерес, здійснювати їх поглиблене вивчення і діагностику з позиції наявності криміногенності, прогнозування ймовірної злочинної поведінки, прийняття адекватного рішення щодо запобіжних і попереджувальних заходів на основі використання науково обгрунтованих знань щодо особи злочинця.

#### Література:

- 1.Яковлев, А. М. Об изучении личности преступника /А. М. Яковлев.// Советское государство и право. -1962. - № 11. -С. 108 – 113

2. Якуба Е.А. Социология. Учебное пособие для студентов, Харьков: Издательство «Константа», 1996 г. 152 с.
3. Кримінальний кодекс України (зі змінами та доповненнями станом на 10 травня 2008). – Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. -288с.
4. Кудрявцев В.Н. Правовое поведение: норма и патология / Кудрявцев В.Н. – М.: Наука, 1982. -287с.
5. Есбергрен Алауханов/ Криминология. Учебник; [Электронный ресурс] – Алматы, 2008. - 429с.
6. Курс уголовного права. Том 1. Общая часть. Учение о преступлении [Электронный ресурс] / Под ред. Н.Ф. Кузнецовой, И.М. Тяжковой. М.: ИКД «Зерцало-М», 2002.
7. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 424с.
8. Криминологія: Загальна та Особлива частини: підручник/ І.М. Дань шин, В. М. Голіна, Ю.М. Валуйська та ін.; за заг. ред.. В.В. Голіни. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Х.: Право 2009. – 288с.

*Науковий керівник – М. Л. Давиденко кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін ХНУ імені В. Н. Каразіна.*

## **ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ПІРАТСТВА**

**Гуменюк М.М.**

*здобувач Національної академії СБ  
України*

**Гуменюк В.М.**

*студентка 3-го курсу юридичного  
факультету Львівського національного  
університету ім. І. Франка*

Реалії сьогодення свідчать про те, що піратство становить потенційну загрозу національним інтересам нашої держави, так само як і інтересам міжнародної спільноти. В зв'язку з цим, розгляд елементів цього складу злочину є необхідним, оскільки зараз піратство досить активно поширюється, змінюються способи його вчинення, що підтверджує його суспільну небезпеку.

Об'єктивна сторона будь-якого злочину - це його зовнішнє вираження, що характеризується суспільно небезпечним діянням, суспільно небезпечними наслідками, причинним зв'язком між діянням і суспільно небезпечними наслідками, місцем, часом, обстановкою, способом, а також засобами вчинення злочину [1, с. 92].

Згідно чинного законодавства (ст. 446 Кримінального кодексу України) об'єктивна сторона складу злочину піратство може бути виражена в чотирьох формах:

1. Використання з метою одержання матеріальної винагороди або іншої особистої вигоди озброєного чи неозброєного судна для захоплення іншого морського чи річкового судна.

2. Застосування насильства щодо екіпажу чи пасажирів такого судна.

3. Пограбування екіпажу чи пасажирів такого судна.

4. Вчинення ворожих дій щодо екіпажу чи пасажирів такого судна [2, с.

176].